

EUROOPA ÜHENDUSTE KOMISJON

Brüssel 16.3.2005
KOM(2005) 100 lõplik

**KOMISJONI TEATIS NÕUKOGULE, EUROOPA PARLAMENDILE JA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE**

Sooduskaubanduse korra päritolureeglid

Tulevikuorientiirid

Sisukord

KOMMENTEERITUD KOKKUVÕTE	3
SISSEJUHATUS	5
KÄESOLEVA TEATISE EESMÄRGID	5
ROHELINE RAAMAT SOODUSKAUBANDUSE KOKKULEPETES SISALDUVATE PÄRITOLUREEGLITE TULEVIKU KOHTA	6
KONSULTATSIOONIPROTSESSI TULEMUSED	6
UUED SOODUSPÄRITOLU KÄSITLEMISE PÕHIMÕTTED	7
1. LIHTSAMAD JA ARENGUT SOOSIVAMAD REEGLID: SOODUSPÄRITOLU MÄÄRATLEMINE JA PÄRITOLU KUMULATSIOON	7
1.1. SOODUSPÄRITOLU MÄÄRATLEMISE PÕHIREEGLID	7
1.1.1. Täielikult saadud või toodetud kalandustooted	7
1.1.2. Piisavalt töödeldud tooted	8
1.2. PÄRITOLU KUMULATSIOON KUI OSA PIIRKONDLIKUST INTEGRATSIOONIST	9
1.2.1. Kumulatsiooni ulatus ning selle kohaldamise ja laiendamise tingimused	9
1.2.2. Piirkondlikud konventsioonid päritolu kohta	9
1.2.3. Kumulatsioonitingimuste lihtsustamine ja paindlikumaks muutmine	10
2. TÕHUSAD MENETLUSED: ETTEVÕTJATE JA AMETIASUTUSTE KOHUSTUSED SOODUSPÄRITOLU MÄÄRAMISEL JA KONTROLLIMISEL	10
2.1. PÄRITOLU DEKLAREERIMINE SOODUSTUSI TAOTLEVA IMPORTIJA POOLT	11
2.2. PÄRITOLU TÕENDAV EKSPORTIJA AVALDUS	11
2.3. TOODETE PÄRITOLU JA ETTEVÕTJATE KONTROLLIMINE TOLLIASUTUSTE POOLT – HALDUSKOOSTÖÖ ..	12
3. TURVALINE KESKKOND: REEGLITE JÕUSTAMINE PÄDEVATE ASUTUSTE POOLT	12
3.1. REEGLITE TÄITMISEKS TINGIMUSTE LOOMINE	12
3.1.1. Abisaaja riigi/riikide rühma vastava korra ja sellega seotud reeglite ning menethuste haldamisvõime eelhindamine	12
3.1.2. Sooduspäritolureegleid puudutav teave, vastav koolitus ja tehniline abi	13
3.2. REEGLITE TÄITMISE ÜHINE JÄLGIMINE	13
3.2.1. Vastava korraga kehtestatud kohustuste täitmise jälgimine ametiasutuste poolt	13
3.2.2. Ettevõtjatepoolse reeglite täitmise jälgimine – pettusevastane võitlus ja vastastikune abi pettuste vastu võitlemisel	14
3.3. KAITSEMEHHAANISMIDE KASUTAMINE	14

KOMMENTEERITUD KOKKUVÕTE

- Sooduskaubanduse kokkulepetes sisalduvate päritolureeglite tulevikku käsitleva komisjoni rohelise raamatu avaldamisega alanud konsultatsiooniprotsessi käigus saadud reageeringutest ilmnevad konkreetsed ootused nende kokkulepete ja reeglite eesmärkide ja vormistuse osas.
- Need tihtipeale vastandlikud ootused tuleb viia kooskõlla rahvusvaheliste kohustustega ja komisjoni varasemate orientiiridega, eeskätt komisjoni hiljutiste teatistega tekstiilitööstuse tuleviku kohta ja üldise soodustuste süsteemiga (Generalised System of Preferences – GSP) uute põhimõtetega.
- Seoses Doha arengukavaga jääb arenguriikide tõhusam integreerimine maailmamajandusse, lihtsustades eelkõige juurdepääsu arenenud riikide turgudele, ühenduse kaubandussuhetes üheks peamiseks prioriteediks ning tekitab vajaduse sooduspäritolureeglite muutmiseks. Siit tulenevalt peab lisaks reeglite ja tingimuste sisu muutmisele vaadata läbi ka menetlused nende haldamiseks ja kontrollik – nii saab tagada, et soodustustest saavad kasu need, kes seda vajavad.
- Sellisel taustal saab rakendada meetmeid kolmes valdkonnas:

Vaadata üle tingimused, mille põhjal toode loetakse teatavast riigist pärinevaks

Reeglite lihtsustamiseks ja vajadusel ka nende muutmiseks arengut soodustavamaks, toetab komisjon:

- päritolu määratlemisel kasutatavate mõistete ja meetodite, sealhulgas vastavate sätete sõnastuse lihtsustamist; selline lihtsustamine peaks suurendama selgust, lihtsustama eeskirjade mõistmist ja aitama neid rakendada ning jõustada; lihtsustamise mõju tuleb täielikult hinnata, et tagada üldiste eesmärkide täitmine; kui seda ei tehta, muudab komisjon oma lähenemist;
- päritolustaatuse omistamiseks tootmisprotsessidele kehtestataivate tingimuste korrigeerimist, silmas pidades arengupoliitikat ja arengumaid, eesmärgiga tagada abi saavatele riikidele lihtsam pääs ühenduse turule nende tegelikule tootmis- ja ekspordipotentsiaalile vastava tariifse sooduskohtlemisega, seda eriti vähimarenenud ja kõige väiksemate maade osas;
- päritolu kumulatsiooni põhimõtte rakendamise tingimuste leebemaks muutmist ühtsetes regionaalsetes riikide rühmades tingimusel, et nõutavad kumulatsioonipartnerite halduskoostöö mehhanismid on paika pandud.

Muuta tolliprotseduure, mis on vajalikud ettevõtjate kohaldatavate soodustuste nõuetekohaseks kehtestamiseks ja nende kasutamise kontrollimiseks:

Vastutuse paremaks jaotamiseks ettevõtjate ja ametivõimude vahel ning asjaosaliste õigustatud huvide kaitsmiseks toetab komisjon süsteemi, mis koosneks järgmistest põhiosadest:

- eksportijad määravad ise päritolustaatuse tingimusel, et nad on eelnevalt kehtestatud ühtsete normatiivide põhjal eksportiva riigi ametiasutuses registreeritud;
- sooduskorra rakendamist puudutava eksportijate ja eksportivate riikide ametiasutuste vahelise infovahetuse parandamine ja nende ametiasutuste poolt eksportijate üle teostatava kontrolli tugevdamine ja usaldusväärsemaks muutmise;
- suurema selguse saamine välisriikide tarnijatelt saadud päritoludeklaratsioonide alusel sooduskohtlemist taotlevate importijate põhiõigustes ja -kohustustes;
- päritolunõuetele vastavuse sätete kaasamine eksportijate ja importijate vahelistesse äritehingutesse, kaasa arvatud päritolutõendite elektroonilise edastamise võimalus;
- eksportivate ja importivate riikide ametiasutuste vahelise selgetel kohustustel ja menetlustel põhineva infovahetuse ja halduskoostöö tugevdamine kaupade päritolu kontrollimisel.

Arendada vahendeid selle tagamiseks, et abisaajad maad oma kohustusi täidaksid:

Tagamaks, et ametiasutused täidavad oma kohustust järgida õigesti kehtestatud korda ja päritolureegleid ning teevad kõigiti koostööd õigusrikkumiste tõkestamiseks, pakutakse välja järgmised meetmed:

- tehnilise abi osutamine abisaajatele maadele (eelkõige vähimarenenud ja kõige väiksematele maadele), kes vajavad saadava kasu maksimeerimiseks abi sooduskorra õigeks rakendamiseks;
  - tegevuskaval põhinev sooduskorra toimimise sihipärane jälgimine;
  - ettevaatusabinõude ja kaitsemehhanismide kohane kasutamine kontrolli ebapiisavuse või koostöö puudumise korral.
- Päritolureeglite läbivaatamine eeltoodust lähtuvalt kujutab endast uue GSP skeemi olulist osa.
  - Seda uut lähenemisviisi sooduskorra päritolureeglitele ja halduskoostööle tuleks peagi prioriteedina laiendada ka majanduspartnerluse lepingutele, mille sõlmimiseks peetakse läbirääkimisi Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna (AKV) riikide kuue piirkondliku rühmaga, võttes täielikult arvesse Cotonou lepingust praegu saadavat kasu. Järgnevalt saaks muudetud päritolureegleid üha suuremal määral laiendada kehtivatele vabakaubanduslepingutele. See aitaks sooduskordade reegleid teatavas regioonis piisaval määral ühtlustada, sealhulgas kehtestada iga regiooni jaoks ühise reeglitekogumi (näiteks piirkondliku konventsiooni kujul).
  - Kaubanduspartneritele uue korra kohta ettepanekuid tehes püüab komisjon tagada, et küsimusi, mille suhtes läbirääkimiste käigus on juba kokkuleppele jõutud, uuesti arutlusele ei võetaks, ja asub uusi läbirääkimisi pidama konstruktiivses ja avatud õhkkonnas.

SISSEJUHATUS

Käesoleva teatise eesmärgid

- Päritolureeglid on ühenduse kaubanduspoliitika oluline osa, eriti juhul, kui tariifisoodustusi antakse ainult teatavatest riikidest või riikide rühmadest pärinevatele kaupadele. Seetõttu peavad need vastama soodustuste üldisele eesmärgile, milleks on tugevdada partnerite majandusintegratsiooni ning eelkõige lihtsustada arenguriikide täielikku pääsu maailmaturule ja toetada nende majanduslikku ja sotsiaalset arengut.
- Vastavad reeglid peavad kajastama toodete ja antud riigi vaheliste seoste iseloomu ja olulisust, eeskätt näitama, millisel määral peavad teatavasse riiki sisse veetud tootmissisendid olema töödeldud selleks, et saadavat toodangut võiks lugeda sellest riigist pärinevaks. Tuleb kehtestada tolliprotseduurid, mis võimaldavad näidata ja kontrollida, et need nõuded on tõepoolest täidetud. Praegust olukorda, mida paljudel juhtudel iseloomustab üheaegselt reeglite keerukus ja nende puudulik täitmine, ei saa rahuldavaks pidada.
- Käesoleva teatisega tahetakse anda üldised suunised põhimõtete osas, millest lähtuvalt komisjon kavatses mitmesuguste vabakaubanduslepingutes ja autonoomsetes sooduskordadega sätestatud päritolureegleid täiustada.
- Sellise täiustamise sisuks on päritolukontseptsiooni lihtsustamine ja võimaluse piires leebemaks muutmine, vastavate menetluste karmistamine ja reeglite täitmise tagamise vahendite väljatöötamine. Kõigi nende kolme aspekti osas tahab komisjon suurendada läbipaistvust ja viia reegleid kooskõlla lepingute eesmärkidega.
- Vastavate muudatuste vajalikkusele on tähelepanu juhitud eeskätt seoses uue üldise soodustuste süsteemi (GSP) ettevalmistamisega aastateks 2006-2015¹, läbirääkimiste alustamisega uute regionaalsete majanduspartnerluse lepingute sõlmimiseks Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani (AKV) riikidega ja tekstiilitööstuse sektori tulevikku puudutavate aruteludega².
- Vastavalt oma teatisele „Arenguriigid, rahvusvaheline kaubandus ja säästev areng: ühenduse üldise soodustuste süsteemi tähtsus kümneaastasel ajavahemikul 2006-2015“ kavatses komisjon GSP suunata „riikidele, kes seda kõige enam vajavad, ning peab mitmesuguste vahenditega innustama piirkondlikku koostööd arenguriikide vahel. GSP peab aitama neil riikidel saavutada konkurentsivõime taseme, mis annaks neile majandusliku sõltumatuse ning teeks neist täisväärtuslikud partnerid rahvusvahelises kaubanduses.“
- Selle eesmärgi toetamiseks annab üldine soodustuste süsteem esimese võimaluse nende üldiste suuniste kohaldamiseks päritolureeglite tõhustamise eesmärgil ja nende

---

¹ Komisjoni teatis nõukogule, Euroopa Parlamendile ja Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele - COM(2004) 461, 7.7.2004.

² Komisjoni teatis nõukogule, Euroopa Parlamendile, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ja Regioonide Komiteele tekstiili- ja rõivatööstussektori tuleviku kohta laienenud Euroopa Liidus – COM(2003) 649, 29.10.2003.

rakendamise üksikasjade edasiseks täpsustamiseks. Seda tehakse ühenduse tolliseadustiku rakendussätetes³ mainitud sätete muutmise teel.

Roheline raamat sooduskaubanduse kokkulepetes sisalduvate päritolureeglite tuleviku kohta

- Seoses rahvusvahelise kaubanduse liberaliseerimisega võttis komisjon vastu roheline raamatu,⁴ mis sisaldab:
  - üldhinnangut sooduskaubanduse kokkulepetest tulenevatele kaupade päritoluga seotud probleemidele;
  - ülevaadet küsimustest, mille kontrolli alla saamine nõuab järjekindlat lähenemist;
  - kokkuvõtet olemasolevatest võimalustest, eriti toodete päritolustaatusesertifitseerimis-, deklareerimis- ja kontrollisüsteemide ja praeguse halduskoostöö korralduse rõhuasetuste muutmise osas.

Konsultatsiooniprotsessi tulemused

- Rohelise raamatu konsultatsiooniprotsess kestis 2004. aasta jaanuarist kuni 15. märtsini 2004 ja hõlmas liikmesriikide, liituvate ja kandidaatriikide ning mitmesuguste Euroopa Liiduga sooduskokkuleppeid sõlminud riikide rahvusvahelise kaubandusega tegelevaid ettevõtjaid ja pädevaid asutusi.
- Komisjon koostas 2004. aasta septembris konsultatsiooniprotsessi tulemustest koondaruande, mille peamine eesmärk oli anda selge ülevaade selles osalenute seisukohtadest ning kommentaaridest.
- Kaalul olevate erinevate huvide tasakaalustamise vajadust silmas pidades andsid protsessis osalenud komisjonile käesoleva teatise koostamiseks väärtuslikku materjali.

---

³ Komisjoni 2. juuli 1993. aasta määrus (EMÜ) nr 2454/93 (EÜT L 253, 11.10.1993), viimati muudetud ühinemisaktiga (EÜT L 236, 23.9.2003).

⁴ Roheline raamat sooduskaubanduse korra päritolureeglite tuleviku kohta - COM(2003) 787, 18.12.2003.

UUED SOODUSPÄRITOLU KÄSITLEMISE PÕHIMÕTTED

Nagu rohelises raamatus rõhutati, eeldab igasugune sooduspäritolu määratlemise reeglite täiustamine vastavate seadusesätete olemasolu, lepingute eesmärkide täitmist ja huvigruppide vajaduste rahuldamist, tõhusaid menetlusi, päritolu haldamis- ja kontrollimiskohustuste optimaalset jaotamist ja õiguslike kohustuste ning tingimuste ranget järgimist rakendusaktide kaudu⁵. Üldist lähenemisviisi reeglite läbivaatamisele võib kokku võtta nii: „sobivad reeglid, tõhusad menetlused, turvaline keskkond“.

1. LIHTSAMAD JA ARENGUT SOOSIVAMAD REEGLID: SOODUSPÄRITOLU MÄÄRATLEMINE JA PÄRITOLU KUMULATSIOON

- Sõltuvalt konkreetse lepingu põhieesmärkidest (turulepääsu vastastikune parandamine, vaeste riikide areng, turvalisus, regionaalne koostöö ja integratsioon) säilitatakse erinevused sooduskohtlemise määratluses, samuti sooduskohtlemise tootele laiendamise tingimustes, kuna see on kooskõlas eesmärgiga asendada sellised lepingud mitmepoolse lähenemisviisiga.
- Komisjon toetab nii päritolu määratlemise eesmärgil kasutatavate mõistete ja meetodite formaalset lihtsustamist, sealhulgas asjaomaste õigusaktide sõnastuse muutmise teel, kui ka nende sisuliselt leebemaks muutmist, eriti arenguriikide puhul. Lihtsustamine muudaks reeglid selgemaks ja lihtsamini mõistetavateks, aitaks kaasa nende kohaldamisele ja jõustamisele ning toetaks arengut nii piirkondlike kaubandusblokkide siseselt kui nende vahel. Tingimuste leevendamine võimaldaks lihtsamat turulepääsu.
- Sooduskorra eesmärkidest ja kontekstist sõltuvalt võidakse reegleid selliselt kooskõlastada järgmiste sammude abil:
  - muudetakse põhireegleid, mille kohaselt saab tooteid lugeda kas teatavas riigis täielikult saaduks või toodetuks või seal välissisendite baasil piisavalt töödelduks, ja
  - vaadatakse läbi majanduslikult integreerunud piirkondadesse kuuluvate riikide vahel kehtivad päritolu kumulatsiooni tingimused.

1.1. Sooduspäritolu määratlemise põhireeglid

1.1.1. Täielikult saadud või toodetud kalandustooted

- „Täielikult saadud või toodetud toodete“ osas tuleb täiustada eelkõige kalandustoodete päritolu määratlemist laeva „rahvuse“ kaudu: võib tekkida vajadus mõne praeguse kriteeriumi muutmiseks, võttes arvesse kalandussektori arengut. Komisjoni arvates tuleks

---

⁵ COM (2004) 461 GSP kohta, alapunkt 6.6: "Päritolureeglitega pannakse paika peamised soodustingimuste kohaldamise kriteeriumid, aga need on koostatud ajal, mil rahvusvaheline majandus oli praegusest väga erinev ja kaupu toodeti hoopis teisiti. Selle küsimuse hiljutised käsitletused (vt alapunktis 6.3 viidatud roheline raamat) näitavad, et muudatuste vajalikkust tunnistatakse laialdaselt: muudatusi tuleb teha nii vormi (lihtsustamine), sisu (päritolu määratlemise kriteeriumide ja kumulatsioonireeglite muutmine) kui ka menetluste (formaalsused ja kontroll) osas."

kala päritolu määrata lipu, registreerimise ja lihtsustatud, kuid piisavate vara puudutavate tingimuste alusel; laeva meeskonnaga seotud tingimused tuleks tühistada.

- Päritolu kumulatsiooni süsteemi kohaldamise puhul võivad need tingimused olla täidetud süsteemi kuuluvas mis tahes riigis.

1.1.2. Piisavalt töödeldud tooted

- Sooduskordade päritolu määratlemise põhireeglid peaksid kajastama nii riikide tootmispotentsiaale kui ka ühes riigis toimuvaid tegelikku lisandväärtust andvaid töötlemisoperatsioone.
- Seetõttu pooldab komisjon, et „piisava töötlemise“ hindamismeetod lähtuks „lisandväärtuse testist“. Selle meetodi kohaselt saaks imporditud päritolustaatuseta materjalide töötlemise teel valmistatud toodet lugeda päritolustaatusega tooteks, kui vastavas riigis (või kumulatsiooni korral piirkonnas) lisandunud väärtus ulatub vähemalt teatava läveni (minimaalne „kohaliku või piirkondliku väärtuse sisaldus“), mida väljendatakse protsendina lõpptoote tootmise netokulust.
- Nõutava sisendi osakaal, mida väljendatakse protsendina nõutavast lisandväärtusest, tuleb määrata usaldusväärse majandusanalüüsi alusel ja lähtudes vastava korra eesmärkidest ja nõutavast kaubanduse liberaliseerimise astmest, kui see ei lähe vastuollu mainitud eesmärkidega.
- Tuleks hoolikalt hinnata lisandväärtusel põhineva meetodi tõenäolist mõju, võttes arvesse lihtsustamise ja arengu toetamise põhimõtteid. Sellisel hindamisel võiks kasutada arenguriikide, eelkõige kõige vaesemate riikide, tegeliku olukorra põhjal koostatud representatiivsetel valimitel põhinevaid hindamissimulatsioone, mis võimaldaksid võrdlust praeguse olukorraga. On ülimalt oluline, et uue lähenemisviisiga ei piirataks arenguriikide praegust juurdepääsu EÜ turule.
- Nõutava lisandväärtuse protsentuaalne suurus tuleks eelkõige kehtestada nii, et see ei ületaks arengumaade tootmispotentsiaali, kuid tõkestaks samas sooduskohtlemise alla mittekäituvatest riikidest saabusvate kaupade seal ümberlaadimist ning ainult näilikkude või minimaalset töötlemist. Lisaks ei tohiks see olla takistuseks tõhususe ja konkurentsivõime suurendamisele tootmiskulude vähendamise teel.
- Eri sektoritele saab määrata erinevad protsendimäärad ja GSP raames võib kehtestada ka eriläved vähimarenenud riikidele, keda toetatakse „Kõik peale relvade“ algatuse raames.
- Lisaks oleks üleminek uuele päritolu määratlemisele meetodile paljudes sektorites, sh põllumajandus-, kalandus- ja tekstiilitooted, oluliseks muudatuseks, mille mõju tuleb eelnevalt põhjalikult hinnata. Kui hindamise käigus selgub, et lisandväärtusel põhinev meetod ei viiks teatavates sektorites oodatud tulemusteni seoses arengu ja lihtsustamisega, võtab komisjon kasutusele mõne teise meetodi, mis võimaldaks tõhusamalt neid eesmärke saavutada. Samuti võib lisandväärtuse kriteeriumi toetada arengule kaasaaitavate lisatingimuste või -kriteeriumidega, kui seda on vaja soodustuste võimaliku väärkasutuse või reeglite kohaldamisest hoidumise vältimiseks.
- Meetod, mis on selge, praktiline ja protsendimäärade kehtestamisel paindlik, võimaldab hinnata eri toodete töötlemise taset ühe mõõtühiku kaudu ja vältida seeläbi ebavõrdset

kohtumist; samuti muudab see tarbetuks mittepiisavate töötlemisoperatsioonide „negatiivse nimekirja“ ja lubatud hälvete kasutamise.

1.2. Päritolu kumulatsioon kui osa piirkondlikust integratsioonist

1.2.1. Kumulatsiooni ulatus ning selle kohaldamise ja laiendamise tingimused

- Kumulatsioon peaks realiseeruma üksnes ühtsetes piirkondlikes tsoonides või rühmades, kus:
  - sooduskaubandus ja kumulatsioon kujutavad endast tegeliku majandusintegratsiooni protsessi üht osa;
  - kumulatsioon põhineb vabakaubanduslepingutel või tuleneb autonoomsetest lepetest;
  - sooduskohtlemine saab osaks toodetele, mille suhtes kohaldatakse ühesuguseid päritolureegleid;
  - kumulatsioonist kasu saavate toodete päritolu määramise haldamiseks ja kontrollimiseks (halduskoostöö kaudu) on asjaomases riigis või riikide vahel loodud õiguspärase haldusraamistik.

Kumulatsiooni mis tahes laiendamise või eri piirkondade vahelise kumulatsiooni suhtes tuleks kohaldada samasid tingimusi.

- Turulepääsu vastastikuse parandamise osas tuleks keskenduda päritolu kumulatsiooni kaudu toimuvale piirkondlikule, sealhulgas blokkidevahelisele (nagu tuleneb Cotonou lepingust, mille raames antavaid soodustusi tuleks säilitada) lähenemisele, välistamata vajaduse korral ka muudatusi päritolu määratlemise põhireeglites, kui need kaupade välisriikidest soetamise ja osapoolte vastavatele turgudele pääsemise küsimustega seoses vastastikust huvi pakuvad.
- Arenguküsimuste osas annab ühtsete piirkondlike rühmade sisene kumulatsioon arenguriikidele, eelkõige vähimarenenud riikidele, lisavõimalusi põhireeglite tasakaalustatud kohandamise tulemusena saadava tulu maksimeerimiseks.
- Praegu on GSP raames asutatud kolm piirkondlikku rühma, mis vastavad ASEANile, SAARCile ja hiljuti üheks rühmaks ühinenud Andide rühmale ja Kesk-Ameerika ühisturule. Komisjon on valmis kaaluma kõiki taotlusi uute, ühinenud või suuremate rühmade moodustamiseks tingimusel, et võetakse arvesse riikide majanduslikku seotust, erinevusi eri riikide suhtes kohaldatavate sooduskordade vahel ja sellega seotud tollimaksust kõrvalehoidumise ohtu ning on loodud vajalikud organisatsioonid ja menetlused halduskoostöökäsitluse päritolu haldamise ja kontrolli eesmärgil.

1.2.2. Piirkondlikud konventsioonid päritolu kohta

- Ühe kumulatsioonitsooniga seotud kaubanduspartnerite rühmale tuleks kehtestada ühised päritolureeglid ühe rahvusvahelise juriidilise dokumendiga, millele saaks erinevate sooduskokkulepete puhul viidata.
- Euroopa-Vahemere üldpiirkonna tsoonis tuleks selline rahvusvaheline juriidiline dokument vormistada kaubanduspartnerite vahelise kaupade päritolu määramise piirkondliku

konventsioonina. Lisaks päritolu haldamise lihtsustamisele aitaks see tänu kumulatsiooni võimaldavatele ühtsetele päritolureeglitele tugevdada vabakaubanduslepingute osapoolte integratsiooni.

- Sama lähenemisviisi tuleks kasutada ka võimaliku kumulatsiooni toetamiseks teiste riikide või piirkondade vahel, mille suhtes kohaldatakse eri vabakaubanduslepinguid.

1.2.3. Kumulatsioonitingimuste lihtsustamine ja paindlikumaks muutmine

- Selguse ja jõustamise huvides tuleks ühes ja samas riigis vältida erinevate kumulatsioonivormide (kahepoolne, diagonaalne, täielik kumulatsioon) samaaegset kasutamist erinevate soodustingimuste kontekstis.
- Kaaluda võiks täieliku kumulatsiooni jätkuvat laiendamist mitmesugustele soodustingimuste raamistikele sedamööda, kuidas suudetakse tagada materjalide staatuse jälgitavust. Niipalju kui võimalik ja rühma liikmetele kehtivate soodustingimuste erinevaid tasemeid arvestades peaks täielik kumulatsioon hõlmama ka ühtse päritolu määratlemist kogu rühma jaoks. Sellised nõuded välistavad siiski täieliku kumulatsiooni GSP kontekstis.
- Seoses GSP piirkondliku kumulatsiooniga tehakse ettepanek asendada praegune topelttingimus päritolustaatus määramisel rühma kuuluva riigi puhul (nõutakse nii piisavat töötlemist kui kõrgeimat lisandväärtust) ühe tingimusega, mille aluseks oleks sama meetod (lisandväärtuse test), mille põhjal selgitatakse, kas päritolustaatuseta materjale on piisavalt töödeldud. Toode loetakse pärinevaks antud rühma sellest riigist, kus toimus sama rühma teistest riikidest pärinevate materjalide lõplik töötlemine, materjalidele selles riigis antud lisandväärtus on standardsest protsendimäärast suurem.
- Kumulatsiooni ja piirkondliku integratsiooni toetuseks peab mainitud protsendimäär olema tunduvalt madalam protsendimäärast, mis on sama toote puhul nõutav siis, kui see saadakse päritolustaatuseta materjalide töötlemise tulemusena. Teatavate sektorite eriolukordade arvestamiseks (eelmainitud põhjustel) võib kumulatsiooniväärtuse läve vajadusel täiendada lisatingimuste või -kriteeriumidega, et takistada soodustuste võimalikku väärkasutust või reeglite kohaldamisest hoidumist.

2. TÕHUSAD MENETLUSED: ETTEVÕTJATE JA AMETIASUTUSTE KOHUSTUSED SOODUPÄRITOLU MÄÄRAMISEL JA KONTROLLIMISEL

- Konkreetsetest eesmärkidest sõltumata ei saa sooduskorda vajalikul määral muuta üksnes sooduskohtlemist tagavate õiguslike tingimuste muutmisega. Lisaks tuleb kehtestada sellised lepingu osapoolte pädevate asutuste vahelise halduskoostöö menetlused, meetodid ja kontrollimehhanismid, mis tagavad tingimuste täitmise, takistavad nende rikkumist ja kaitsevad kaalul olevaid õiguspäraseid majandus- ja finantshuve.
- Selle saavutamiseks võib vastutust jaotada toodete päritolu määratlemise ja deklareerimise eest vastutavate ettevõtjate ning vajalikke auditeid ja kontrolle teostavate tolliasutuste vahel, tuginedes piisavale haldussuutlikkusele ja vastastikule abile. Niisugustes uutes tingimustes asendavad päritolulõpeneid päritoludeklaratsioonid ja -avaldused, mis kas loetakse vastuvõetavaks või vaidlustatakse.

2.1. Päritolu deklareerimine soodustusi taotleva importija poolt

- Importija vastutab oma tollideklaratsiooni andmete ja ebaõigest deklaratsioonist tuleneva võimaliku tollivõla eest, mis ei mõjuta siiski tollimaksude maksmatajätmist, mis tuleneb pädevate asutuste „aktiivsetest vigadest“. Sarnaselt muudele teguritele, mida tuleb kaupu tollile deklareerides arvestada, on valeväited väidetavalt sooduskorra alla kuuluvate toodete päritolustaatus kohta, osa importija äririskist.
- Välismaal asuvate tarnijate koostatud avalduste alusel sooduskohtlemist taotlevate importijate põhiõiguste ja -kohustuste osas on vaja suuremat selgust. Sellega seoses tuleb määratleda:
  - millistel tingimustel võib importiva riigi toll deklareeritud päritolu kahtluse alla seada ja täiendavaid tõendeid nõuda;
  - kellel lasub tõendamise kohustus juhul, kui toll deklareeritud päritolu kahtluse alla seab;
  - tolli kohustus taotleda sellisel juhul ja importija nõudmisel eksportiva riigi ametiasutustelt täiendavaid tõendeid;
  - millises olukorras on tollil õigus sooduskohtlemisest keelduda, ilma et see piiraks importija edasikaebamismenetluste kasutamise võimalusi.
- Selliseid soodustingimuste taotlemise ajal kehtinud menetluslikke elemente tuleks kohandada ka nende tollideklaratsioonide järelkontrollimiseks, mille põhjal on sooduskohtlemise otsus juba langetatud.
- Importija abistamiseks päritoludeklaratsiooni saamisel tuleks päritolunõuetele vastavuse erisätteid sisse viia eksportijate ja importijate vahelistesse tehingutesse, määratledes seejuures vastutuse negatiivsete tulemuste korral ja võimaldades avalduste edastamist elektrooniliste kanalite kaudu.

2.2. Päritolu tõendav eksportija avaldus

- Teatava sooduskorra kohaselt tegutseda tohtivate eksportijate väljaselgitamiseks peavad nad olema eelnevalt eksportiva riigi ametiasutuste poolt registreeritud. Eksportijate registreerimisel tuleb tutvuda ka asjaomaste finantsandmete ja raamatupidamisaruannetega. Registreerimisel tuleks välistada väikeettevõtjate diskrimineerimine, nõrgendamata seejuures kontrollsüsteemi.
- Toodete päritolustaatus määravad ja toodete päritolu tõendavad avaldused koostavad registreeritud eksportijad ise.
- Eksportija peab suutma importijale tõestada, et ta on eksportivas riigis registreeritud.
- Avaldused peavad näitama, mis põhjusel saab eksporditavaid tooteid lugeda sooduskohtlemise alla kuuluvast riigist pärinevateks ja need esitatakse standardvormidel või – elektroonilisel kujul esitades – e-dokumentide või standardsete sõnumite kujul. Reeglite lihtsustamine peaks nende formaalsuste täitmise lihtsamaks muutma.

- Eksportijate tegevuse nõuetekohase jälgimise ja järelkontrolli jaoks tingimuste loomiseks tuleks intensiivistada sooduseksporti puudutava teabe vahetamist eksportijate ja eksportivate maade ametiasutuste vahel.
- Eksportiva riigi tolliasutused on kohustatud pidama ja ajakohastama oma registreeritud eksportijate nimestikke ning eksportijad, kes eeskirju ei täida, karistuseks sellest nimekirjast kas ajutiselt või lõplikult kõrvaldama. Importiva riigi tollil peab olema turvaliste elektrooniliste kanalite kaudu (et säilitada konfidentsiaalsust ja välistada eeskirjade rikkumise võimalusi) juurdepääs sellisele nimekirjale.

2.3. Toodete päritolu ja ettevõtjate kontrollimine tolliasutuste poolt – halduskoostöö

- Seaduslike kaubavoogude tõkestamisest hoidumiseks tuleks soodusimpordi kontrollimist importiva riigi ametiasutuste poolt riskianalüüsi abil tõhustada ja suunata.
- Registreeritud eksportija staatuse ja piisava sooduseksporti puudutava infovahetuse põhjal tuleks eksportiva riigi ametiasutuste poolt teostatavat eksportijate kontrollimist riskianalüüsi abil tõhustada ja suunata.
- Sooduspäritolu kontrollimisega tegelevate eksportiva ja importiva riigi ametivõimude vahelise infovahetuse ja halduskoostöö aluseks peaksid olema selged kohustused ja menetlused ning nimetatud infovahetust ja halduskoostööd tuleks juriidilisest ja operatiivsest küljest tugevdada.

3. TURVALINE KESKKOND: REEGLITE JÕUSTAMINE PÄDEVATE ASUTUSTE POOLT

- Ettevõtjatele peaks reeglite ja kohustuste korrektse kohaldamise eest olema tasuks sooduskorra alla kuuluvate äritehingute sooritamiseks turvaline keskkond.
- Tagamaks, et ametiasutused täidavad oma kohustust sooduskorda ja päritolureegleid nõuetekohaselt järgida ning rikkumiste ärahoidmiseks ja tõkestamiseks täiel määral koostööd teha, pakutakse välja järgmised meetmed:

3.1. Reeglite täitmiseks tingimuste loomine

3.1.1. Abisaaja riigi/riikide rühma vastava korra ja sellega seotud reeglite ning menetluste haldamisvõime eelhindamine

- Selline eelhindamine puudutab riike, mille puhul tuleb kehtestada uus sooduskord või laiendada või muuta kehtivat sooduskorda. Selle rahuldavad tulemused on antud riigi suhtes vastava korra kehtestamise eeltingimuseks. Uute sooduslepete sõlmimisel kuulub hindamine lahutamatu läbirääkimisprotsessi juurde.
- Hindamine näitab, et asjaomasel riigil on olemas antud korra haldamiseks ja kontrollimiseks ning nõuetekohaseks halduskoostööks ning abi osutamiseks vajalik organisatsiooniline ja juriidiline raamistik ning piisav toimevõime.
- „Bloksidevahelise“ korra puhul keskendutakse hindamisel igale asjaomasele piirkonnale ja piirkond peab andma aru kogu rühma ning kõigi selle liikmete suutlikkusest oma antud korrast tulenevaid kohustusi täita.

3.1.2. Sooduspäritolureegleid puudutav teave, vastav koolitus ja tehniline abi

- Sooduspäritolureegleid puudutava ajakohastatud teabe ja vastava koolituse, nõutavate tingimuste, pakutavate võimaluste ja täitmisele kuuluvate kohustuste eest vastutavad riigid ise. Riikidele võib aga regionaalsel (kui nad on mõne piirkondliku rühma liikmed), rahvusvahelisel (WTO ja WCO) ja ühenduse tasandil anda abi.
- Komisjon on juba lisanud Europa veebisaidile päritolureeglitele pühendatud koduleheküljed, kust võib leida põhiteavet, käsiraamatuid (ÜSS-i ja üldeuroopaliste päritolu määratlemise reeglite kohta) ja linke õigusaktide tekstide juurde. Samas annab kasutajatoe andmebaas „Expanded Exports helpdesk“ tooteliikide kaupa päritolu määratlemise reeglid, mida tuleb mitmete sooduslepingute puhul täita.
- Mis puudutab ühenduse antavat tehnilist abi, siis see peaks keskenduma valdavalt päritolu küsimustes enam abi vajavatele riikidele (vähimarenenud maad, kõige väiksemad maad ja poliitilise ülemineku või ümberkorralduste staadiumis olevad riigid).
- Sel eesmärgil saab tehnilist abi osutada selliste käimasolevate programmide nagu MEDA, TACIS või CARDS kaubandus- ja tolliküsimustele pühendatud osade kaudu, uue Euroopa naabruspoliitika rahastamisvahendi kaudu või AKV piirkonna riikidega sõlmitavate uute majanduspartnerluse lepingute kontekstis loodavate vahendite kaudu. Samas tuleb seda abi mõnede liikmesriikide poolt teostatavate kahepoolsete abiprogrammidega paremini koordineerida.

3.2. Reeglite täitmise ühine jälgimine

3.2.1. Vastava korraga kehtestatud kohustuste täitmise jälgimine ametiasutuste poolt

- Kehtestatud korra nõuetekohane toimimine tagab ühenduse ja tema kaubanduspartnerite vahel õiglase kaubavahetuse ja teenib sellega mõlema poole huve. Seetõttu tuleb antud korra toimimise nõuetekohane jälgimine tagada mõlema partneri koostöös.
- Et omada antud korra toimimisest ülevaadet, tuleks ette näha abistatavate maade regulaarne aruandlus sooduspäritolu nendepoolse kontrolli ja haldamise kohta. Samasuguse süsteemi kohaselt peaksid ka liikmesriigid komisjonile aru andma, et ühendusel oleks olukorrast ülevaade ja ta oleks võimeline andma aru oma partneritele.
- Liikmesriikidega kooskõlastatult tuleks koostada komisjoni tegevuskava sooduskorra toimimise jälgimiseks. Selle aluseks peaks olema sooduskordade kasutamist ja menetluste toimimist iseloomustava teabe kogumine. See informatsioon tuleks suunata keskusesse analüüsimiseks ja töötlemiseks, eesmärgiga selgitada välja – võimalik, et iga-aastase programmi abil – need tooted ja/või riigid, mida näib olevat vaja põhjalikumalt kontrollida. Sellist kontrolli teostatakse asjaomase riigiga loodud kontaktide ja küsimustike ning vajaduse korral sinna tehtavate kontrollvisiitide kaudu.
- Eelnevalt tuleks välja selgitada kontrolli õiguslikud alused, tehnilised iseärasused ja vastavate kulude katmise viis.

3.2.2. Ettevõtjatepoolse reeglite täitmise jälgimine – pettusevastane võitlus ja vastastikune abi pettuste vastu võitlemisel

- Pettusevastane tegevus on eeskätt eksportivate ja importivate riikide pädevate asutuste ülesanne.
- Samas on sooduskohtlemise ja -päritolu küsimustes vaja rakendada ka ühismeetmeid, mille juures need asutused peavad oma jõud ühendama. Selleks tuleb täiel määral ära kasutada vastastikust abi pettustega seotud küsimustes ja eeldatakse sooduskohtlemisest kasu saavate kolmandate riikide aktiivset panust ühenduse teostatavasse uurimisse.

3.3. Kaitsemehhanismide kasutamine

- Kontrolli ebapiisavuse või koostöö ebaõnnestumise korral kasutatakse vastavalt vajadusele ennetusmeetmeid ja kaitsemehhanisme, sealhulgas abi andmist pettusevastase uurimise korral.
- Vastavate meetmete hulka kuuluvad teatised importijatele, ettenähtud juhtudel sooduskohtlemise peatamine ja reegleid rikkuva riigi võimalik rahaline vastutus.
- Sooduslepingutega kaasnevad ametiasutuste jaoks kohustused seoses sooduskohtlemiseks vajalike tingimuste täitmise ja kontrolliga. Kohustuste täitmatajätmine toob sellistele asutustele tõenäoliselt kaasa finantsvastutuse, kui ühe osapoole kohustuste täitmatajätmine mõjutab teise osapoole finantshuve (importijalt saamata jäävatest tollimaksudest tulenev tulu vähenemine) ning kohustuste täitmatajätmise ja tagajärjeks oleva finantskahju vahel on põhjuslik seos. Enne välise finantsvastutuse tingimuse lisamist peavad komisjon ja liikmesriigid jõudma kokkuleppele liikmesriikide sisemise finantsvastutuse osas nende aktiivsete vigade eest.